

De Lofoten (Noorwegen) bestaat uit tachtig eilanden.

De stokvis wordt gedroogd op houten rekken, maar door warmer en natter weer verloopt het droogproces moeizamer en kan de vis gaan rotten.

Op het onderzoeksschip de Belgica worden op verschillende dieptes monsters van het zeewater genomen om te onderzoeken.

De wereldzadenbank in Svalbard (Spitsbergen). "Van buitenaf lijkt het misschien een saai opslagplaats, maar als je beseft dat hier de biodiversiteit van de aarde bewaard wordt, dan weet je hoe belangrijk deze genetische kluis is."

Antwerpse avonturier-fotograaf Christian Clauwers legt gevolgen van klimaatopwarming vast in afgelegen oorden

“Ik toon hoe kwetsbaar onze natuur is”

Christian Clauwers is al langer bezeten door het fotograferen van afgelegen gebieden waar je meer dieren dan mensen tegenkomt. Maar sinds dit jaar wordt hij ook door de Italiaanse en Noorse overheid ingeschakeld om voor hen klimaatverandering en onderzoeksmissies die daarvoor gaan in beeld te brengen. “Ik wil mensen laten beseffen hoe kwetsbaar onze natuur is.”

TEKST: Maatke Flor
BEELD: Christian Clauwers

Het is niet gemakkelijk om af te spreken met Christian Clauwers. Begin dit jaar zat hij een paar maanden in Noorwegen, in de lente nam hij deel aan een wetenschappelijk project met het onderzoeksschip RV Belgica op de Middellandse Zee, daarna ging hij richting Spitsbergen en in de zomer zat hij nog op Groenland en het afgelegen eiland Jan Mayen. “Als ik alles optel, ben ik meer dan de helft van het jaar weg geweest”, rekt hij uit.

We kunnen nog net afspreken voor hij opnieuw naar Spitsbergen afreist, om in Svalbard de voorloper van de wereldzadenbank (de Svalbard Global Seed Vault) te fotograferen. “In een oude steenkoolmijn zijn in 1984 al metalen boxen geplaatst met zaadjes van duizenden soorten planten. Sinds 1986 wordt er elk jaar van iedere soort één zaadje gecheckt op levensvatbaarheid, met als doel de houdbaarheid van zaadsoorten te testen en te begrijpen hoe ziektekiemen evolueren en overleven in de permafrost. De zadenbank is nog steeds in gebruik, ook al kwam in 2008 de ‘Svalbard Global Seed Vault’ erbij”, legt hij uit.

Ook daar is Christian Clauwers al foto's gaan maken. “Van buitenaf lijkt

het misschien een saai opslagplaats, maar als je beseft dat hier de biodiversiteit van de aarde bewaard wordt, dan weet je hoe belangrijk deze genetische kluis is. Sommige soorten kunnen met behulp van genetica resistent worden gemaakt om beter tegen de droogte of regen te kunnen bijvoorbeld. Op die manier kun je voorkomen dat bepaalde soorten door de klimaatopwarming zouden uitsterven.”

Expeditie naar Antarctica

Het zijn plaatsen waar je als gewone sterveling en zelfs als wetenschapper niet zomaar binnenkomt. Dat het een 40-jarige Antwerpenaar wel lukt, heeft hij vooral te danken aan de ijzersterke wil om zijn doelen te bereiken. En ook aan de eerdere projecten die hij al deed. Om wat voorbeelden te geven: met wetenschappers en mensen die voor de Verenigde Naties werken, maakte hij al een expeditie naar Antarctica aan boord van een voormalig spionageschip van de Russen. In 2018 trok hij met een expeditie-schip met oceanologen, marinebiologen en vogelliefhebbers naar de Atlantische Oceaan, waar hij in vijf weken meer dan 10.000 kilometer aflegde. En in 2019 ging hij aan boord van het bevoorradingsschip Marion Dufresne naar de Kerguelen en de Crozeteilanden in de Zuid-Indische Oceaan. Met twee vrienden zeilde hij nog vier maanden in de Pacific, waar ze ook weer afgelegen eilanden bezochten. “Ik heb ondertussen alle vijf de oceanen bevangen en 114 landen bezocht, daar ben ik trots op. Ik beseft dat ik zelf ook heel wat heb afgeleverd om op die bestemmingen te komen, maar ik probeer altijd zo duurzaam mogelijk te reizen.”

We zitten in Galerie Zebreg in het centrum van Antwerpen, waar hij grote panelen heeft staan, bedrukt met zijn beelden. Christian Clauwers studeerde politieke wetenschappen aan de Universiteit Antwerpen en global management aan de Antwerp Management School, maar ging uiteindelijk dus een heel andere richting uit. Eerst werkte hij nog een tijd als communicatieverantwoordelijke in

het Vlaams Parlement, daarna was hij actief in de galerie waar hij kunst verhandelde tot hij uiteindelijk radicaal voor fotografie koos. “Die panelen komen met van een tentoonstelling bij Lille, waar ze werden opgesteld in openlucht. Er loopt tot het eind van het jaar ook nog een tentoonstelling bij Nausicaa in Boulogne-sur-Mer. Ik ben blij als zo veel mogelijk mensen mijn werk kunnen zien omdat ik toeschouwers aan het denken wil zetten. Begin volgend jaar hangen mijn foto's ook in het Federaal Parlement in Brussel en in het Europees Milieuagentschap in Kopenhagen.”

Lofoten

Het afgelopen jaar bracht Christian een paar maanden door op de Lofoten in Noorwegen, een regio die je niet meteen associeert met klimaatopwarming. En toch. “De kustgemeenschap

Door het smelten van de permafrost scheurt de aarde van Groenland open.

leven niet alleen letterlijk dicht bij de zee, maar zijn er ook afhankelijk van voor hun inkomen. Visserij is heel belangrijk voor dat gebied. Door de klimaatopwarming, de stijging van de zeespiegel en de stijgende temperatuur van het zeewater, komt die onder druk te staan”, vertelt de fotograaf. Noorwegen, dat niet bij de Europese Unie hoort, maakt dus ook geen deel uit van de Europese beleidsinitiatieven van de Green Deal, die vastlegt dat Europa in 2050 klimaatneutraal zou moeten zijn. “De Lofoten willen al in 2030 klimaatneutraal zijn”, weet Christian Clauwers. “Ze spelen een pioniersrol. Daarom dat ze dat ook graag in beeld wilden laten vastleggen. Ik heb een uitgebreide fotoreportage gemaakt in opdracht van de regionale overheid.”

Een van de maatregelen om de CO₂-uitstoot tegen te gaan, is het inzetten

“Door de opwarming van het zeewater merken de Noorse vissers nu al dat de skrei veel noordelijker blijft hangen dan voorheen.”

“Ik heb op Groenland al gezien dat de permafrost, dat deel van de bodem dat altijd bevroren is, aan het dooien is, waardoor de grond letterlijk openscheurt.”

van 25 hybride vissersboten. “Omwille van een gedateerde Noorse wet worden de toekenning en licentie van visquota en de belastingen die daaraan vasthangen, gebaseerd op de lengte van de schepen en niet op het gewicht van de vangst. Daardoor zijn de vissersboten nogal diep en rond van vorm en verbruiken ze meer, niet zo ecologisch dus. Vanuit de Lofoten wordt er bij de beleidsmakers in Oslo op aangedrongen om die wet aan te passen.”

Christian Clauwers ging zelf een dag mee met de vissers. Hij was in Noorwegen in de periode dat de skrei, de winterkabeljauw, vanuit de Barentssee naar de Lofoten afzakt (zo'n 800 kilometer zuidelijker) om te paaien en kuit te schieten. De eitjes drijven dan op de warme golfstroom naar het

noorden, waar ze uitgroeien tot grote vissen.

Klimaat minder voorspelbaar

“Door de opwarming van het zeewater merken de vissers nu al dat de skrei veel noordelijker blijft hangen dan voorheen. Daardoor moeten de vissers verder de zee op varen om die soort te kunnen vangen. Door de sterke stroming en het ruwe klimaat is dat niet ongevaarlijk”, vertelt Christian Clauwers. “Door de klimaatopwarming zullen de stormen bovendien intenser worden, het klimaat wordt minder voorspelbaar. De natuurlijke balans is weg en de natuur krijgt geen tijd om zich aan te passen.”

Ook het drogen van de skrei tot stokvis, op de typische houten constructies buiten, komt in gevaar door de

warmere temperaturen. Het klimaat was altijd ideaal voor het fermentatieproces, maar door de nattere winters verloopt het droogproces moeizamer en kan de vis gaan rotten.

“Zo zie je dat er al heel wat klimaat-effecten zijn, ook in die noordelijke landen, en de verwachting is dat dat proces alleen nog maar in een stroomversnelling komt als de ijskappen verder smelten. Ik heb op Groenland al gezien dat de permafrost, dat deel van de bodem dat altijd bevroren is, aan het dooien is, waardoor de grond letterlijk openscheurt. Er ontstaan kraters en er komt schadelijk methaangas vrij dat in de bodem zit opgeslagen. In Siberië zijn ook al enorme zinkgaten ontstaan door het dooien van de permafrost. Helas is het door de oorlog in Oekraïne moeilijk

om daar naartoe te reizen. Ook voor de wetenschap is de oorlog een slechte zaak, want het samenwerken met Russische wetenschappers is veel moeilijker geworden.”

Kort voor het uitbreken van de oorlog, reisde Christian Clauwers nog wel af naar Tsjernobyl, waar hij zeven spookdorpen bezocht en ook controlekamer nummer 4 en reactor 3 fotografeerde. “Je ziet hoe de natuur het daar overneemt van de menselijke activiteit, dat fascineert me.”

Na zijn trip naar Svalbard deze maand, zal hij deelnemen aan een Italiaanse oceanografische expeditie in de Middellandse Zee op het wetenschappelijk onderzoeksschip RV Dalaporta. De onderzoekers zullen zeven boeien met meetapparatuur checken en de gegevens uitlezen. “In mei was ik al meegegaan met de eerste grote internationale onderzoeksmissie van de RV Belgica op de Middellandse Zee, samen met onderzoekers uit tien landen. Dat schip heeft 54 miljoen euro gekost, grotendeels Europees geld, en is voorzien van allerlei hightechsnufjes als onderwaterdrones en gespecialiseerde meetapparatuur. Ik vind het belangrijk om vast te leggen wat er aan boord allemaal gebeurt.”

Christian Clauwers op Jan Mayen, een vulkanisch eiland in de Noordelijke IJszee.

Christian Clauwers op Jan Mayen, een vulkanisch eiland in de Noordelijke IJszee.

Christian Clauwers op Jan Mayen, een vulkanisch eiland in de Noordelijke IJszee.

Christian Clauwers op Jan Mayen, een vulkanisch eiland in de Noordelijke IJszee.

Christian Clauwers op Jan Mayen, een vulkanisch eiland in de Noordelijke IJszee.